

чин је то учињено у каснијим међународним конвенцијама (Ибероамеричкој, Панамеричкој и Чикашкој).

Други део монографије посвећен је правним проблемима наднавадушног простора. На јасан и прегледан начин др Деспот излаже разне теорије о правној природи наднавадушног простора, при чему износи и правне разлоге због којих би се извесна схватања могла прихватити или одбити. У посебном одељку писац нас упознаје докле се, до издања монографије, дошло у правном регулисању делатности у наднавадушном простору, при чему даје и оцену могућности примене „земаљског“ ваздухопловног права на наднавадушни простор, као и аналогију са поморским правом и Антарктиком.

Иако садржи и разматрања о суверенитету држава у ваздушном простору, тежиште овог дела је на проучавању правне проблематике наднавадушног простора, што је, по нашем мишљењу, сасвим оправдано учињено. Наднавадушни простор је област за коју се траже правна решења, а оваква студија у вези са тим може да помогне у изналажењу решења. С обзиром да је рад довршен пре усвајања од стране Генералне скупштине ОУН Уговора о начелима којима се регулишу активности држава на истраживању и коришћењу космоса, укључујући Месец и остала небеска тела (усвојен 19. XII 1966) и Споразума о спасавању астронаута, повратку астронаута и враћању предмета избачених у ванатмосферски простор (усвојен на XXII заседању 1968), разумљиво је да ту материју писац није могао обрадити, али ова два уговора треба имати у виду када се данас разматрају правни проблеми наднавадушног простора.

Изалагања др Деспота су врло језгровита, јасна и документована. С обзиром да немамо много радова из области ваздухопловног и космичког права, дело др Деспота нам је и због тога добро дошло.

Сматрамо да је сасвим умесна констатација у предговору ове монографије, који је написао академик М. Бартош, „да је ово дело озбиљан допринос нашој литератури космичког права“.

Др М. Јовановић

Др. Зденко Вајнер, МЕЂУНАРОДНА ПЛАЋАЊА, ОСИГУРАЊЕ ПЛАЋАЊА И ФИНАНСИРАЊЕ У ВАЋСКОЈ ТРГОВИНИ, „Савремена администрација“, Београд, 1965.

По замисли аутора, ова књига представља покушај да се питања међународног плаћања, финансирања у међународној трговини и осигурања међународних плаћања прикаже у систему, целовито, на основу њихове економске, правне и банкарско-техничке повезаности.

Рад је систематизован у три основна дела: Увод, I део, у коме се излажу појмови о акредитиву уопште и II део, у коме се излажу појмови о осталим инструментима и начинима међународних плаћања, осигурању плаћања и финансирању у спољнотрговинским пословима.

У Уводу аутор даје опште појмове о спољној трговини и платном промету са иностранством, истичући нарочито њихов економски вид и значај.

За савремено друштво карактеристична је међународна економска повезаност, која нужно произилази из међународне друштвене поделе рада. Индустриски развијене земље темеље свој економски раст на увозу сировина из неразвијених земаља. Нарочито САД и Западна Европа увозе продукте пољопривредне и рударске производње неразвијених земаља. Стога се аутархично затварање увек показује нерационалним, а подела рада на међународном плану као економска нужност.

Под појмом међународне трговине аутор подразумева промет робе који једна држава врши с другим државама. Овај процес карактерише

низ економских и правних специфичности. Оне се манифестују у различитости законодавстава, трговинских узанаса, стандарда и др. земаља—учесница у том промету.

Режим спољне трговине заснива се на аутономним одлукама највиших привредних органа једне државе којима се утврђују принципи и основни услови за пословање са иностранством. За спољнотрговински режим карактеристични су, по аутору, следећи инструменти: девизна контрола, систем премија и царина, а неретко и административне мере чија је сврха да заштити домаћу производњу.

Међународни платни промет обухвата плаћања између једне одређене државе и других држава а који врше банке. Отуда су од нарочито значајна пословни односи између банака као и односи домаћих банака и иностраних предузећа. У овом контексту аутор посебно истиче функцију и корист документарног акредитива коментаришући нарочито „Једнообразна правила и обичаје за документарне акредитиве“, као посебне спорузме прилагођене пословању по овом инструменту међународних плаћања.

Што се тиче правне природе ових Правила, аутор истиче да она немају „формалну законску снагу као међународни регулатив али како национална законодавства нису регулирала ову материју, она добијају карактер правне обавезе за све земље учеснице, уколико није другачије изричито уговорено.“

У I делу монографије излажу се основни појмови и суштина акредитивног пословања. То су пре свега: правни односи учесника у акредитивном послу, затим следе врсте акредитива, банкарскотехничко и правно оформљење документарног акредитива као и појмови свих оних елемената који чине процес од отварања акредитива до његове реализације.

Све фазе пословања по документарном акредитиву обрађене су подробно и приказане у конкретним решењима која су на појединим местима и полемично дата, а увек указујући на практичан пословни интерес учесника у акредитивном послу.

У II делу аутор излаже појмове о осталим инструментима међународних плаћања као и осигурање плаћања и финасирање спољнотрговинских послова. Овај део обухвата: клириншко плаћање, инкасо уз документа и трате. Међународни клиринг представља обрачун између две државе, који се састоји у компензацији „обавеза насталих из увоза робе с потраживањима насталим из извоза робе у страну земљу“. Под финансирањем у спољној трговини, по дефиницији аутора, подразумевају се „операције које се односе на новчане диспозиције, потребне ради омогућавања и провођења вањско-трговинских послова“ при чему се указује на значај кредита код ове врсте финансирања.

Књига Др Зденка Вајнера има вишеструку намену, како је у предговору изричито назначено. Она је пре свега упућена студентима економских и правних факултета, високих привредних и виших економских школа. Писана концизно, прегледно и врло детаљно, она може, истовремено, ефикасно послужити као приручник спољнотрговинским предузећима и нарочито банкама, због начина на који су обрађена и изложена она питања из области међународних плаћања и спољне трговине која су од практичног интереса за успешно и конкретно пословање наших привредних организација у међународним трговинским односима.

Рад Др Вајнера актуелан је посебно и због тога што је израђен на основу ревидираних „Једнообразних правила и обичаја за документарне акредитиве“ (1962) и што ће практичари у области пословања по документарном акредитиву наћи у њој инстрективан ослонац и сажет извор информација неопходних при решавању свакидашњих, неретко сложених питања из ове области.

На крају је дата одговарајућа актуелна домаћа и страна литература.